

Dzejas analīzes iespējas Kafejnīca vai darba lapa?

Jaunā kompetenču pieeja kā mācību gala sasniedzamo rezultātu rosina veidot dažādas pārbaudes formas, kas ļauj gan pārbaudīt skolēnu zināšanas, gan atklāt sapratni par apgūto, gan radīt iespēju paust savu (skolēna) redzējumu uz literatūras procesiem un norisēm, tāpēc es cenšos izmēģināt kādas jēgpilnas un interesantas ieskaites formas. Viena no pārbaudes darbu formām ir „A. Čaka dzejas kafejnīca”.

Kad dots ieskaits dzīves norisēs 20.gs. 20.-30.gados Latvijā un veidots priekšstats par A. Čaka dzīvi un dzejas tematiku, jāļauj skolēniem pašiem „izdzīvot” kādu dzejas motīvu.

Vispirms kopīgi iztēlojamies telpu, tas ir, 20.gs. sākuma kafejnīcu, kur nojauktas robežas starp sociālajām grupām, kur nav īpašas nozīmes cilvēka mantiskajam stāvoklim, jo kafijas tasi vai alus kausu var atļauties nopirkt gan ormanis, gan mājsaimniece vai students. Apzinoties, ka kafejnīca ir satikšanās un sociālizēšanās vieta, cilvēki te runāsies un diskutēs par visām iespējamajām tēmām (tās veiksmīgi atrodamas A. Čaka dzejoļos).

Atveidojamie tēli, lomas, ko skolēni izvēlas paši, ņemot vērā viņu vēlmes pārtapt kādā A. Čaka dzejā „portretētajā cilvēkā” vai izdomātā tēlā, kurš, iespējams, runāsies par kādu sev aktuālu tematu, izmantojot dzejas citātus, ko arī iemācīsies no galvas. Cilvēki, kas satikušies kafejnīcā, tāpat kā dzīvē, var diskutēt gan par laika apstākļiem, gan gremdēties atmiņās, gan pieminēt kaut ko sev nozīmīgu tagadnē. Maksimāli var būt 3 sarunas dalībnieki.

Tematika monologam, dialogam vai polilogam ir viss iespējama, viss, kam var atrast saisti ar A. Čaka dzeju. Mēs visi atrodamies „kafejnīcā”, tikai ik pa brīdim mainās „kadrā” nonākušie dalībnieki, ko mēs uzklaušām. Sasaistot izdomātā teksta tematiku ar lomu, saprotams, ka *latviešu strēlnieks* var atcerēties karā izdzīvoto, *viesmīle* draudzīgi parunāsies par Rīgu vai nedaudz aprunās apmeklētājus. Piemēram, divas vai trīs *ģimnāzistes* atklās savus mīlas pārdzīvojumus, savukārt *ormanis* varēs izstāstīt par pretrunu pilno dzīvi. *Mājsaimnieces* (*turīgas namīpašnieku sievas*) vai viņu *istabenes* paspriedīs par Pārdaugavas šarmu un raksturos kādu izlasīto grāmatu.

Varbūt kāds uzdrošināsies iejusties paša A.Čaka tēlā, jo ir tik daudz dzejas rindu, kas atklāj pašraksturojumu vai precizē *dzejnieka* dzīves redzējumu visās jomās.

Foto no mācību procesa

Šo tematu un lomu ir bezgalīgi daudz. Vērtējumā ir nozīme pašu izdomātajai sarunai (apjoms, temata atklāsmē, arī savdabība, kas izpaužas atbilstīgā leksikas izvēlē). Tiek vērtētas arī A. Čaka dzejas zināšanas, tāpēc pirms priekšnesuma tiek iesniegta lapa, uz kuras ir teksts, ko zina no galvas (arī to vērtēju - 2 punkti). Toties pašu izdomātajā sarunā var būt arī improvizācija. Laba iespēja ir nodziedāt kādu dziesmu, kur skan A.Čaka dzeja (*krogus muzikantam* vai *dzejniekam*).

Liela loma ir spējai iejusties lomā, aktieriski veiksmīgi atveidotam priekšnesumam (vērtēju ar 5 punktiem). To veido arī apģērbs, kas atbilst lomai, kā arī priekšmetiskā vide, kas skolēniem pašiem jāgādā. Piemēram, kafijas tasītes vai piezīmju grāmatiņa, kurā ierakstīti „naudas tēriņi”. Jāpdomā par galvassegām, somiņām vai groziem, ar kuriem sievas nāk no tirgus. Katram aktierim ir iespēja radīt tēlu, kas saistīts ar priekšmetisko vidi.

Lai skolēniem šis uzdevums būtu paveicams vieglāk, tiek dots laiks stundās, kad sameklēt materiālu (konkrētus dzejoļu fragmentus), izdomāt tekstu, ko runās, kā arī pamēģināt priekšnesumu. Vienojamies par telpu, tās īpašo iekārtojumu.

Pārdomājot visu iepriekšteikto, gribu apgalvot, ka tāda veida pārbaudes darbs skolēnam dod lielas izvēles iespējas, liek precīzi apzināt laiku un sabiedrību, ko „apdzied” A.Čaks, ir interesants un saistošs gan skolēniem, gan skolotājam. Mācību stunda, kas pavadīta kafejnīcā, tomēr ir vērtīgāka par darba lapu, ko piedāvājam citreiz.

Madonas Valsts ģimnāzijas
latviešu valodas un literatūras skolotāja
Valda Cakule

Mentālās veselības labbūtība

Materiāli iegūti no skolotāju Erasmus+ profesionālās pilnveides kursiem Barselonā „Happy Lesson: Valuable tips to create a joyful classroom”. Izmantojams gan klases stundās, gan darbā ar kolektīvu.

Bieži tiek runāts par to, kāda nozīme ir veselīgam uzturam, lai palīdzētu savam organismam labi justies, bet tikpat nozīmīgi ir runāt arī par mentālās veselības nozīmi un kas darāms, lai palīdzētu uzturēt to labā formā.

Taču, lai palīdzētu savam prātam atpūsties, ir svarīgi apzināt tam nepieciešamās lietas katru dienu vai nedēļu, kas palīdz tam turpināt pilnvērtīgi funkcionēt. Tā pamatā ir *David Rock* un *Daniel J. Siegel* definētie mentālās veselības labbūtības nosacījumi (*The healthy mind platter*).

Nosacījumi veselam prātam

David Rock, Daniel J. Siegel “The healthy mind platter”

Mieg – kad atvēlam smadzenēm laiku atpūtai, mēs nostiprinām apgūto un atpūšamies no dienā gūtās pieredzes.

Fiziskās aktivitātes – fiziski kustoties, smadzenes tiek nodarbinātas dažādos veidos.

Iedziļināšanās – mērķtiecīga iedziļināšanās kādā jautājumā, izaicinājumu pieņemšana un risināšana.

Sazināšanās – komunikācija ar cilvēkiem (vislabāk klātienē) un savas saistības ar apkārtējo pasauli novērtēšana.

Laiks spēlēm – kad ļaujam sev būt spontāniem, viegli apgūstam jaunas pieredzes.

Neko nedarišana – kad nefokusējamies uz neko, ļaujam prātam klejot bezmērķīgi apkārt vai vienkārši atpūsties.

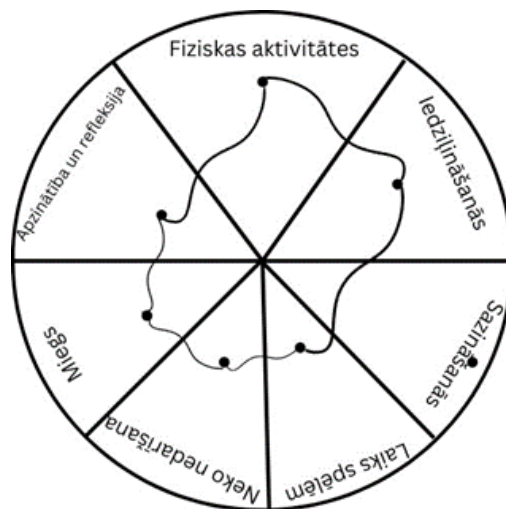
Apzinātība un pašrefleksija – kad iedziļināmies savās sajūtās, domās, jūtās.

Visas šīs darbības nepieciešamas, lai smadzenēm ļautu darboties dažādos veidos, kā arī, lai tām būtu laiks atpūsties.

Kad auditorija ir iepazīstināta ar mentālās veselības labbūtības nosacījumiem, var veikt pašvērtējumu un izvērtēt skalā no 1 līdz 10, cik daudz laika veltām katrai no šīm darbībām.

Uzzīmējam apli un sadalām to 7 daļās. Katrā daļā ierakstām vienu no 7 mentālās veselības labbūtības nosacījumiem un ieliekam punktu vērtībā no 1 līdz 10 (1 tuvāk centram un 10 tuvāk apļa malai).

Pēc tam katram papildus jāizvērtē un jāuzraksta risinājumi, ko varētu darīt, lai uzlabotu zemākos rādītājus.

Skolotāju Erasmus+ profesionālās pilnveides kursos kā kritiskās domāšanas metode tika analizēta arī Bono “Sešu cepuru metode”. Tā ir plaši izmantojama dažādos mācību priekšmetos. Šī metode palīdz uz lietām paskatīties no dažādiem skatu punktiem. Šī metode veicina labbūtību, sadarbību, radošumu. Dažādu krāsu cepures (domāšanas virzienu) var uzlikt gan viens cilvēks, gan katram skolēnam grupā, uzdodot fokusēties uz vienu cepuri. Vienkāršāk ir, ja katrs grupā izvēlas fokusēties tajā virzienā, kurā jūtas vislabāk (optimists domās uzliek galvā dzelteni cepuri un meklē pozitīvo), taču paskatīties plašāk var, ja pielaiķo to cepuri, kura šķiet grūtāk lietojama. Cepuru nozīme:

- Baltā- fakti, skaitļi
- Sarkana- emocijas, sajūtas
- Dzeltenā- labais, pozitīvais, cerības
- Melnā- kritika, draudi
- Zaļā- oriģināli, netradicionāli, alternatīvi problēmu risinājumi
- Zilā- kopsavilkums, secinājumi.

Stundās, klases audzināšanā, sadarbībā ar vecākiem un arī citās situācijās bieži izmantota šī metode. Skolēni zina, ko nozīmē „tagad uzliekam galvā dzelteni cepuri”.

Var skolēnus sadalīt grupās pa četri, katrs izvēlas savu cepuri un, video materiālu analizējot, raksta tikai cepurei atbilstošo informāciju. Tad visi grupā apspriežas, zaļās cepures saturu izveido kopīgi.

Var skolēnus sadalīt grupās pa seši, katram komandā sava cepure. Izmantots arī paņēmiens, kad analizēts teksts vai video- katram skolēnam ir darba lapa, kuru aizpilda, rakstot trīs lietas katras cepures ietvaros.

Klases vecāku sapulcēs ir risinātas klases problēmas. Izmantojot šo metodi- konstruktīvi, analītiski, plaši izdodas paskatīties no visām pusēm uz aktuālo. Individuālajās sarunās ar vecākiem par katru skolēnu ir veidota informācija, izmantojot cepuru metodi, zaļo cepuri papildinot kopīgi ar skolēnu un vecāku. Ir vērts pamēģināt!

**Madonas Valsts ģimnāzijas
angļu valodas skolotāja
Elīna Macijevska,
ģeogrāfijas skolotāja
Ilva Markova**

Kā vērtēt darba prezentāciju?

Prezentācija ir ilustrēts kāda temata izklāsts. Tā ir paredzēta, lai vieglāk varētu uztvert izklāstīto informāciju. Prezentācija palīdz iepazīstināt un demonstrēt, palīdz apmācīt, palīdz atskaitīties par paveikto.

Prezentācijā vērtē darba struktūru, saturu, uzstāšanos. Objektīvai un detalizētai prezentācijas novērtēšanai *Ķīmija II* kursu ietvaros piedāvāti vērtēšanas kritēriji un atbilstoši tiem snieguma līmeņu apraksts, kuru var pielāgot arī citos mācību priekšmetos, ne tikai ķīmijā.

Vērtēšanas kritēriji		sācis apgūt 0	turpina apgūt 1	apguvis 2	apguvis padziļināti 3
Darba struktūra	Informācijas izklāsts	Informāciju ir <u>grūti</u> uztvert, jo nepasniedzu to skaidri, nav loģiskas pārejas starp sadaļām, ir novirzes no pamatdomas.	Informāciju ne vienmēr pasniedzu skaidri, kodo- <u>līgi</u> , loģiski, pāreja starp dažādām sadaļām nav skaidri saskatāma.	Informāciju <u>galvenokārt</u> pasniedzu skaidri, kodo- <u>līgi</u> , loģiski, pāreja starp dažādiem sadaļām galvenokārt ir saistīta.	Informāciju pasniedzu <u>skaidri, kodolīgi, loģiski</u> , pāreja starp dažādām runas sadaļām ir saistīta.
	Informācijas uztveršana	Auditorija <u>nespēj uztvert</u> mana darba mērķi, vairums klausītāju garlaikojas.	Auditorijai <u>ir diezgan grūti</u> izsekot manai prezentācijai un uztvert tās pamatdomu.	Auditorijai <u>ir diezgan viegli</u> uztvert manu prezentāciju un saprast tās pamatdomu.	Auditorijai <u>ir viegli</u> uztvert manu prezentāciju un saprast tās pamatdomu.
Satura	Satura izpratne	Man ir <u>nepietiekama izpratne</u> par temata saturu un nozīmīgumu.	Man ir <u>daļēja izpratne</u> par temata saturu un nozīmīgumu.	Man ir <u>vispārēja sapratne</u> par temata saturu un nozīmīgumu.	Man ir <u>loti laba izpratne</u> par temata saturu un nozīmīgumu.
	Atbildes uz papildu jautājumiem	<u>Vēl nespēju atbildēt</u> uz auditorijas uzdotajiem jautājumiem.	<u>Daļēji atbildu</u> uz auditorijas uzdotajiem jautājumiem.	<u>Pārsvarā atbildu</u> uz auditorijas uzdotajiem jautājumiem.	<u>Precīzi atbildu</u> uz auditorijas uzdotajiem jautājumiem.
	Secinājumi	Man <u>nav</u> secinājumu.	Mani secinājumi <u>neatbilst</u> izvirzītajam mērķim.	Izdaru secinājumus, kas <u>ne vienmēr atbilst</u> izvirzītajam mērķim.	Izdaru <u>pamatotus secinājumus</u> , tie atbilst izvirzītajam mērķim.
Uzstāšanās	Valodas lietojums	Mana uzstāšanās <u>ir nepietiekami laba</u> : valoda ir kļūdaina, termini tiek lietoti nepareizi.	Uzstāšanās <u>ir pieņemama</u> : valoda piemērota, bet neizteiksmīga, terminu lietojums dažkārt nepareizs.	Mana uzstāšanās <u>ir laba</u> : laba, pietiekami skaidra valoda, saprotams terminu lietojums.	Mana uzstāšanās <u>ir ļoti laba</u> : laba, izkopta, skaidra valoda, pareizi un precīzi lietoti termini.
	Kontakts ar auditoriju	Man nav acu kontakta ar auditoriju.	Mans acu kontakts ar auditoriju ir fragmen- <u>tārs</u> .	Man ir acu kontakts ar auditoriju.	Man ir lielisks acu kontakts un emocionālais kontakts ar auditoriju.
	Vizuālais noformējums	Manis piedāvātais vizuālais materiāls <u>nepiesaista uzmanību</u> .	Manis piedāvātais vizuālais materiāls uzmanību <u>piesaista nepietiekami</u> .	Manis piedāvātais vizuālais materiāls ir korekti <u>noformēts un dod pamatinformāciju</u> par saturu.	Manis piedāvātais vizuālais materiāls <u>ir informatīvs, zinātniski korekts</u> , vizuāli piesaista uzmanību.

Kā pielietot prezentācijas vērtēšanas kritērijus?

Piedāvāšu dažus reālus piemērus, kurus var izmantot gan ķīmijas, gan bioloģijas skolotāji.

1.piemērs

Dabaszinības 10.klase. Tēma „Neredzamā dzīvā pasaule”, temats „Šūnas uzbūve”.

SR: Modelē šūnas uzbūvi. Pamato šūnas sastāvdaļas funkcijas šūnas un organisma dzīvības procesos.

Skolēni savu izveidoto šūnas 3D modeli prezentē un vērtēšana notiek pēc dotajiem kritērijiem un snieguma līmeņu aprakstiem.

2.piemērs

Dabaszinības 11.klase. Tēma „Šķidrums dabā un tehnikā – maisījumi”, temats „Ūdens nozīme (projekta darbs)”.

SR: Nosaka ūdens paraugu ķīmisko sastāvu (cietību, slāpekli saturošos jonus, fosforu saturošos jonus, dzelzs jonus, izmantojot teststrēmeles, ūdens pH); fizikālās īpašības (krāsa, duļ-

ķainība), nosaka ūdens elektrovadītspēju. Iegūst kvalitatīvus un kvantitatīvus datus par bezmugurkaulnieku un augu daudzveidību ūdenstilpē, novēro ievāktos organismus ar mikroskopu un nosaka novēroto organismu sistemātisko piederību ar noteicējiem. Salīdzina iegūtos datus ar ūdens kvalitātes standartiem. Piesārņojuma konstatēšanas gadījumā saskata piesārņojuma cēloņus un piedāvā problēmas risinājumu. Apraksta ūdenstilpi, veidojot kopsakarības starp visiem ievāktajiem datiem, un secina par novērotās ekosistēmas ilgtspējību, prezentē pētījuma rezultātus.

Skolēni savu pētīto ūdenstilpi prezentē un vērtēšana notiek pēc dotajiem kritērijiem un snieguma līmeņu aprakstiem.

**Madonas Valsts ģimnāzijas
ķīmijas skolotāja
Eva Pētersone**

Kustību māksla un fiziskās aktivitātes telpā – fitness

Mērķauditorija: 11.klase

Sasniedzamais rezultāts – Patstāvīgi veido un vada vingrinājumu kompleksus, kas nostiprina veselību un organisma darbības spējas, lai sasniegtu izvirzītos mērķus.

Uzdevumi:

- Atrast vingrinājumus atbilstošajām muskuļu grupām;
- Sagatavo vingrinājumu konspektu;
- Prezentē klases biedriem, vada apla treniņu.

Izmantotās mācību darba metodes: projekta metode (informācijas apkopošana), kas attīsta skolēnu radošumu, kā arī sadarbības, kritiskās domāšanas un pašvadītas mācīšanās prasmes.

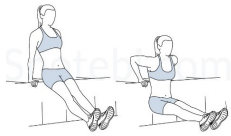

Resursi: pieejamais inventārs skolā.

Mācību gada sākumā mācību priekšmetā Sports un veselība tiek veikta datu ievākšana, testēšana un apstrāde par skolēnu vispārējo fizisko veselību. Skolēni veic vingrinājumus, ar kuru palīdzību nosaka – ātruma īpašības, roku, vēdera un kāju muskuļu spēku.

Pareizas slodzes un vingrinājumu izvēle atbilstoši bērna spējām paaugstina viņa intelektuālās un fiziskās darbības spējas. Pamata kustības un to veidi attīsta arī fiziskās īpašības – ātrumu, veiklību, spēku, izturību un lokanību, tāpēc tās ir ļoti nozīmīgas pusaudžiem. Otrajā pusgadā vidusskolas klases veido savu vingrinājumu kompleksu, kas veicinātu vispārējo fizisko sagatavotību. Tēmas sākumā skolēni tiek iepazīstināti ar vērtēšanas kritērijiem un fizisko vingrinājumu izpildes variācijām. Skolēni veido vingrinājumu kompleksu tā, lai tas būtu piemērots dažādiem fiziskās sagatavotības līmeņiem ar reglamentētu vingrinājuma ilgumu un atpūtas pauzēm. Veidojas brīva, radoša atmosfēra. Stundas sākumā skolēns sagatavo visu nepieciešamo savam apla treniņam, būtiski ir pārzināt savus atlasītos vingrinājumus. Pirms apla treniņa paskaidro, kā jāizpilda katrs vingrinājums un kam jāpievērš uzmanība.

Piemērs:

Mērķis: Izveidot vingrojumu kompleksu, kur uzdevumi nodarbina dažādas muskuļu grupas. Lielu uzsvaru likt uz plecu un krūšu muskuļu vingrinājumiem, jo tie bieži ir vāji.

Nr.p.k.	Vingrinājums	Dozējums	Paskaidrojums
1.	<p>Box pike hold</p> <p>Pleci, muguras augšējā daļa, zemākie trapezius</p>	45 sekundes 2x	Nostājas augšējā plankā pozā ar pēdu daļu pret krēsla kājām, kājas uzceļ augšā uz krēsla un kontrolēti ar rokām nāk tuvāk krēslam, ceļot augšā gurnus. Turot taisnas rokas, arī sprindzinot muguru, tur pozu, kur ķermeņa augšējā daļa ir vertikāli. <i>Atvieglājums</i> – vingrinājumu dara uz grīdas.
2.	<p>Pietupieni uz paaugstinājuma</p> <p>Galvenie muskuļi – četrgalvju muskuļi, paceles cīpsla, ikri, muguras lejasdaļa, lielie gūžas muskuļi</p>	45 sekundes 2x	Nostājas ar papēžiem uz paaugstinājuma, kājas gurnu platumā, kāju pirksti nedaudz izgriezti uz āru. Stingra prese un neitrāla mugura. Neskatoties uz kājām, liecas pietupienā, ceļi iet uz priekšu, mugura paliek plakana, krūtis uz priekšu. Pietupstas līdz brīdim, kad augšstilbi ir paralēli grīdai. Nedaudz patur pozu (~1 sekundi) un ceļas atpakaļ augšā. <i>Atvieglājums</i> – taisa pietupienus uz grīdas vai netupstas tik dziļi.
3.	<p>Tricepsa vingrinājums</p> <p>Galvenie muskuļi – tricepsi. Sekundārie – pleci, krūšu muskuļi.</p>	45 sekundes 2x	Apsēžas uz krēsla malas, atspiežas ar rokām no tā, pirksti vērsti prom no krēsla. Iztaisno kājas sev taisni priekšā un sāk ieliekties elkoņos, nevis kustina gurnus. Rokas liec 90 grādu leņķī. Tad ceļas augšā, iztaisnojot rokas. <i>Atvieglājums</i> – Uzdevumu izpilda ar 90 grādos saliektām kājām.
4.	<p>Sānu cēlumi ar pretestības lentu</p> <p>Muskuļi – pleci, krūšu muskuļi, trapeces muskuļi, pamatnes muskuļi</p>	45 sekundes 2x	Ar abu pēdu vidus daļām uzkāpj uz lentas. Mugura ir neitrāla, lai to tādu noturētu, nedaudz ieliecas ceļos. Rokas vingrinājuma sākumā ir gurnu augstumā, sātverdamas lentu. Tvēriens plecu platumā. Rokas ceļ, līdz tās ir paralēlas pleciem. <i>Atvieglājums</i> – uzdevumu izpilda ar lielāku atpūtas pauzi.
5.	<p>Vienas kājas ikru pacelšana</p> <p>Muskuļi – ikri, lielā apakšstilba kaula priekšējais muskulis.</p>	45 sekundes 2x	Ar vienu kāju stāv uz paaugstinājuma, turot svaru uz pirkstgaliem. Brīvo kāju apliek apkārt otrai kājai. Pieturoties pie sienas, lai ķermeni, papēdi tuvāk zemei klāt, ļaujot ikriem izstiepties. Šo pozīciju tur 1 sekundi, tad ceļas atpakaļ augšā, kur pozīciju tur 2 sekundes. <i>Atvieglājums</i> – vingrinājumu pilda uz grīdas.

6.	<p>Planks</p> <p>Muskuļi – krūšu muskuļi, bicepsi, pleci, mugura, iegurņa muskuļi, vēdera muskuļi, paceses cīpsla.</p>	45 sekundes 2x	<p>Nostājas planka (ar iztaisnotām rokām) pozīcijā, kur hantele ir novietota pie kreisās rokas. Mugura, gurni vienā līmenī, skatiens starp plaukstām, sasprindzināti vēdera, iegurņa muskuļi. Tad ar labo roku satver hanteli un, gurnus nekustinot, nerotējot, velk uz labo pusi, novietojot pie labās rokas. Darbību atkārto uz otru pusi. <i>Atvieglājums</i> – vingrinājumu pilda balstā uz ceļiem.</p>
7.	<p>Bosu bumbas planks</p> <p>Galvenie muskuļi – drēbnieku muskuļi, vēdera muskuļi. Sekundārie – iegurņa muskuļi.</p>	45 sekundes 2x	<p>Nostājas planka (ar iztaisnotām rokām) pozā pirms bumbas, kas novietota ar plakano daļu uz augšu. Tad lēnām, kontrolēti, ar sasprindzinātu presi liek pa vienai kājai virsū uz bumbas. Mugura plakana, gurni vienā līmenī ar ķermeni, skatiens vērsts tieši starp plaukstām. <i>Atvieglājums</i> – uzdevumu izpilda, novietojot bumbu ar plakano daļu uz grīdas, vai taisa planku bez bumbas.</p>
8.	<p>Lekšana ar lecamauklu</p> <p>Muskuļi -ikru, četrgalvu, paceses, iegurņa, vēdera, slīpie, muguras, krūškurvja muskuļi, apakšdelmi, bicepss, tricepss, pleci.</p>	45 sekundes 2x	<p>Nomēriet atbilstošo lecamauklas garumu, to turiet gurnu aukstumā. Grieziet tikai plaukstas locītavas, lai iekustinātu auklu un sāktu lekt. Var lekt pāri ar abām kājām, ar vienu utt. <i>Atvieglājums</i> – lec lēnākā tempā vai ar starplēcieni.</p>

Atgriezeniskā saitē tiek pielietota kritiskā domāšana - diskutēts ar klases biedriem par to, kas izdevās, kas neizdevās un ko vajadzētu uzlabot.

Secinājums: grūtības sagādā vingrinājumu apraksta veidošana un prasme piedāvāt divus vingrinājumu izpildes

veidus, lai tas būtu piemērots dažādiem fiziskās sagatavotības līmeņiem.

**Madonas Valsts ģimnāzijas
sports un veselības skolotāja
Līva Kraukle**

Argumentēšanas prasmju attīstīšana

9.klasi beidzot, skolēniem jākārto valsts pārbaudes darbs latviešu valodā. Eksāmens dod skolēnam iespēju pārbaudīt savas latviešu valodā iegūtās zināšanas un izpratni, prasmes un ieradumus. 15 – 20% no eksāmena īpatsvara veido uzdevumi, kas pārbauda tieši skolēnu argumentēšanas prasmi:

- formulē skaidrus un precīzus apgalvojumus, kas pilnībā atbilst analizējamajam tematam, pieteiktajai problēmai vai jautājumam;
- izmanto loģiskus argumentus un pamato tos ar precīziem un iederīgiem pierādījumiem, izmantojot pieejamo informācijas apjomu, faktus un savu personisko pieredzi.

Argumentēšanas prasme eksāmenā tiek pārbaudīta gan teksteides daļā (pārspriduma rakstīšana), gan mutvārdu daļā.

Eksāmena vērtēšanas kritērijos norādīts, ka skolēnam jāprot kā argumentus izmantot kultūras un literatūras faktus. Tāpēc 8.klasē skolēni mācību gada sākumā uzsāka veidot kultūras dienasgrāmatu.

Pirms darba uzsākšanas mācību stundā pārrunāts, kas ir kultūras notikumi, kas ir uzticami informācijas avoti kultūras notikumu meklēšanai, kā arī tiek precizēti kultūras dienasgrāmatas aizpildīšanas nosacījumi.

Kultūras dienasgrāmatā ieraksti tiek veikti katru nedēļu. Ieraksts par katru nedēļu tiek veikts vienā lappusē. Lapa tiek dalīta divās daļās – augšējā daļā skolēns meklē kādu nozī-

mīgu kultūras notikumu novadā, Latvijā un veic par to ierakstu. Lapas apakšējā daļā veic ierakstus par personīgi piedzīvoto kultūras notikumu (redzēta izrāde, filma, lasīta grāmata u.tml.). Ieraksts par personīgo pieredzi jāieraksta vismaz reizi mēnesī. Veicot ierakstu, skolēns nevis tikai nosauc kultūras faktu (kur, kad, kas notiek), bet norāda arī to, kāpēc šo faktu ir vērts atcerēties.

Sākotnēji (līdz rudens brīvlaikam) reizi nedēļā mācību stundas sākumā tiek pārrunāti kultūras dienasgrāmatā veiktie ieraksti. Tas nepieciešams, lai skolēnus mācītu veikt darbu regulāri, kā arī tā ir iespēja, sniedzot atgriezenisko saiti, uzlabot ierakstu kvalitāti.

I semestra noslēgumā skolēni raksta pārspridumu. Tika piedāvāti trīs temati – “Vai kultūra padara cilvēku labāku?”, “Pārsteidzošais mūsdienu kultūrā”, “Es un kultūras pasaule”. Nosacījums – pārspridumā skolēniem jāizmanto 2 – 3 kultūras fakti no kultūras dienasgrāmatas, kā arī sava personīgā pieredze. Vērtēšanai izmantoti eksāmena vērtēšanas kritēriji.

II semestrī plānots rakstīt pārspridumu, kur temati nav tieši saistīti ar kultūru, tomēr kultūras fakti kā argumenti jāizmanto. Kultūras dienasgrāmatā iekļautā informācija pielietojama arī dažādās diskusijās, meklējot atbilstošu argumentus.

**Madonas Valsts ģimnāzijas
latviešu valodas un literatūras skolotāja
Kristīne Lukaševica**

Starpdisciplinārs pārbaudes darbs Vēsturē un sociālajās zinātnēs un datorikā 11.klasē.

Pārbaudes darba tēma:

Vēsturē un sociālajās zinātnēs: Mūsdienu sabiedrības attiecības ar vēsturi. Otrais pasaules karš.

Datorikā: Dizains, informācijas dizains

Uzdevums- Infografikas (informācijas grafikas) izveide par Otro pasaules karu.

Sasniedzamais rezultāts:

Izveidota A4 formāta **informācijas grafika**, ievietojot tajā 13 faktus par vienu Otrā pasaules kara gadu, kā dizaina problēmu izceļot mazo laukumu, kurā jāievieto daudz informācijas. Izvēlētais noformējums vēsta par būtiskākajiem notikumiem konkrētajā gadā. Vēstures un sociālo zinātņu stundā skolēni prezentē savu informācijas grafiku, akcentējot galvenos kara notikumus.

Uzdevuma nosacījumi:

Dizainā ir svarīgi, lai noformējums, būtu ne tikai atbilstošs tēmai, bet ar vizuālu paņēmieni palīdzību atrisinātu kādu radušos problēmu. Infografikas nolūks ir, lai plašu informāciju pasniegtu kodolīgāk un tā kalpotu kā atgādne, tāpēc katram simbolam, kas parādās tajā, būtu jāasociējas ar notikumu, par

ko tiek rakstīts.

Vēsturē un sociālajās zinātnēs – izmantojot mācību grāmatu un interneta resursus, apkopot informāciju par izlozēto kara gadu infografikā. Nepieciešamā informācija: 5 būtiski fakti par kara notikumiem pasaulē, 5 būtiski fakti par kara notikumiem Latvijā, 3 interesanti, ar karu tieši nesaistīti fakti, kas attiecas uz šo gadu, noformulēt virsrakstu konkrētajam gadam.

Darba gaita:

Darbs pāros - pienākumus sadala tā, lai katra priekšmetā būtu iespējams nopelnīt maksimālo vērtējumu. Datorikas stundā tiek pētīti infografikas izstrādes rīki/ programmas un pārrunāti veiksmīgi infografikas piemēri. Skolēni paši izvēlas programmu/vietni, kurā izstrādāt uzdevumu.

Pāri tiek izlozēti vēstures stundā. Pirms darba sākuma ir noskaidrota situācija pasaulē starpkaru periodā, formulējot iespējamus kara cēloņus. Gatavās infografikas tiek prezentētas vēstures stundā.

Vērtēšanas kritēriji datorikā:

N.p.k.	KRITĒRIJI	PUNKTI
1.	Infografika ir laicīgi iesūtīta skolotājam e-klasē	1
2.	Izstrādāta A4 formātā	1
3.	Aprakstīti 13 vēsturiski fakti	1
4.	Informācija ir salasāma un viegli uztverama <ul style="list-style-type: none"> • burtu izmērs ir piemērots, • burtveidols atbilstošs/vienkāršs un salasāms (izmantots <i>san serif fonts</i>) • virsraksta burtveidols piesaistošs un atbilstošs vēstījumam • teksta krāsa izvēlēta atbilstoši kopējam noformējumam, • teksts ir salasāms, nav pārprotams (<i>novietojums noformējumā</i>) 	5
5.	Noformējums <ul style="list-style-type: none"> • krāsas izvēlētas atbilstoši vēstījumam, • fotoattēli izvēlēti atbilstoši vēstījumam • simboli izvēlēti atbilstoši vēstījumam, • noformējums nav pārbāzts, bet atstāts brīvais laukums, lai vieglāk uztvert informāciju • kopējais noformējums ir ieturēts un <i>acij piesaistošs</i> 	5
6.	Simbolu lietojums Katrs simbols, kas pievienots infografikās, ir pārdomāts un izvēlēts tā, lai papildinātu tēmu un uzrakstīto būtu viegli pārskatīt un izprast, atsaukt atmiņā, simboli izmantoti visās trīs faktu grupās.	3
7.	Pienākumu sadale grupā	1

Vērtēšanas kritēriji vēsturē un sociālajās zinātnēs:

- **Saturs** (piemeklēti katram kara gadam **būtiskākie** notikumi, noformulēts virsraksts) -15 punkti.
- **Noformējums** atbilstošs notikumiem, piemērotas ilustrācijas, grafiki, informatīvie elementi - 4 punkti.
- **Prezentēšana** (gada raksturojums, parādot lūzuma brīžus, vietu kara kontekstā, orientēšanās sagatavotajā tekstā) – 5 punkti.
- **Atbildes** uz jautājumiem – 2 punkti.
- Pāra darba **pašvērtējums** kopdokumentā (grūtības, veiksmes, sadarbība pāri) – 4 punkti.
- **Kopā:** 30 punkti.

Ja atļauj laiks, var pievienot vēl vienu uzdevumu – minēšanu. Katrs pāris sagatavo divus zīmējumus par savu gadu, prezentāciju beigās zīmējumi tiek izlozēti un skolēniem ir jānosaka, par kādu kara gadu un notikumu vēsta konkrētie zīmējumi.

Secinājumi: skolēniem šis uzdevums likās saistošs, informācijas meklēšana un infografikas veidošana notika atbildīgi, līdz ar to tika sasniegts kvalitatīvs rezultāts.

Piemēra autori 11.klases skolēni Lauma Vīgante un Agris Pavlovskis

"Kara viesulis" 1940

Pasaule Latvija

- Ziemas karš: 12.martā starp Somiju un Padomju savienību tiek noslēgts "Maskavas miera līgums", kurā Padomju Savienībai tika atdota Somijas Karēlija. Karš beidzas 13. martā.
- Katīna - poļu iedzīvotāju masveida nāves sarīkojums pēc PSRS norikojuma (~22 000 upuri)
- 1940. gada maijs – jūnijs: Vācijas armija okupē Beniluks valstis un Franciju. Francijā tiek izveidots kolaboracionistiskais Višī režīms.
- 1940. gada 26. maijs – 4. jūnijs: Denkerkas operācija. Vācu vienības izlaužas līdz Lamanša piekrastei, Hitleris ļauj evakuēties. Britu pavēlniecība steigā veica operāciju "Dinamo" un evakuēja ~335 000 britu un franču karavīrus uz Lielbritāniju.
- 1940. gada septembris – novembris: „Gaisa kauja par Angliju”. Vācija izstrādā operāciju "Jūras lauva", kuras mērķis ir pakļaut Angliju ar lidmašīnām, bombardējot pilsētas, rūpnīcas un aviobāzes. Operācija Vācijai neizdodas pateicoties britu izveidotajiem radariem.

- 1940. g. 17. jūnijā PSRS karaspēks okupēja Latviju. Izpildot PSRS prasības, atkāpās K. Ulmaņa Ministru kabinets, un tā vietā stājās padomju marionešu valdība ar Augustu Kirhenšteinu priekšgalā.
- 1940. gada 25. jūlija lēmums par lielo rūpniecības uzņēmumu un banku nacionalizāciju, īpašums tika atņemts bez atlīdzības.
- Latvijas aneksijas nākamais solis tika sperts 1940. gada 5. augustā, kad Latvijas PSR tika uzņemta Padomju Savienības sastāvā.
- Izmaiņas Latvijas izglītības sistēmā: skolās ieviests jauns mācību priekšmets PSRS un Latvijas PSR konstitūcija, bet augstskolās marksisms-ļeņinisms. Jaunais režīms uzsvēra padomju ideoloģijas, iekārtas un propagandas nepieciešamību.
- 1940. gadā vācbaltieši pamet Latviju - vairāk nekā 60 000, tādējādi zaudējot izglītotu un saimnieciski aktīvu sabiedrības daļu.

Kalifornijā atvērās pirmais Makdonalds (McDonald's) restorāns

Tiek atklāti aizvēsturiskie Lasko alu zīmējumi Francijā

Notiek pētījumi ar penicilīnu. Veic eksperimentus ar mazajiem grauzējiem, pēta vai tas ir toksisks.

Madonas Valsts ģimnāzijas
vēstures un sociālo zinātņu skolotāja
Marita Kazakeviča,
datorikas skolotāja
Aiva Šmugā

Darba lapa krievu valodā 8.klasei

Darbs ar sakāmvārdiem

Pēc Skola 2030 mācību programmām par sakāmvārdiem tiek mācīts latviešu valodas stundās jau 1.klasē, kur tiek izskaidrota dažādu, biežāk sastopamo sakāmvārdu nozīme.

Pievērsīsimies sakāmvārdu definīcijai. „Sakāmvārds, paruna jeb tautas teiciens ir vienkāršs, kodolīgs un konkrēts tautā zināms izteiciens, kas ietver vispārīgu spriedumu par dzīvi vai cilvēku attiecībām un vispārīgu patiesību” (*Daina Štokmane, Iveta Vīduša. Literatūra 7.kl.1.daļa, Zvaigzne ABC, 2014, 112.lpp.*) Savukārt „Tēzaurā” sakāmvārds tiek skaidrots šādi: „Sakāmvārds ir tautā izplatīts, kodolīgs, parasti pārnestā nozīmē saprotams izteiciens, kas ietver vispārīgu spriedumu par parādībām sabiedrībā, cilvēku attiecībām, morāli, sadzīves normām” (*tezaurs.lv/sakāmvāds:1*)

Sakāmvārdu klasifikācijā tiek izmantots termins „starpautisks sakāmvārdu celms”, kurš iekļauj līdzīgus sakāmvārdus dažādās valodās. Laika gaitā katrai tautai ir radušies savi raksturīgi sakāmvārdi (*lv.wikipedia.org/wiki*). „Cilvēces pieredzē ir daudz kopīga, tāpēc arī dažādu tautu sakāmvārdos un parunās paustās domas un atziņas mēdz būt līdzīgas”. (*Angļu un latviešu sakāmvārdi un parunas. English and Latvian Proverbs and Sayings. Gunta Štrauhmane, Zvaigzne ABC*).

Strādājot ar skolēniem pie atkārtotības par mīkstinājuma zīmes lietošanu darbības vārdu formās, labi noder ne tikai pierastie uzdevumi (1.uzdevums darba lapā), bet arī sakāmvārdi (2.-7.uzdevums darba lapā) Šajos uzdevumos jāsavieno sakāmvārdu daļas, jāatrod identiski sakāmvārdi latviešu, krievu un angļu valodā, no dotajiem vārdiem jāizveido sakāmvārdi, jāuzraksta savi biežāk lietotie sakāmvārdi (ja tādi ir). Skolēniem ir iespēja salīdzināt sakāmvārdus dažādās valodās. Strādājot ar darba lapu, iespējams izmantot vārdnīcas un interneta resursus. Skolotāja mērķis šajā gadījumā parādīt tieši identiskus sakāmvārdus latviešu, krievu un angļu valodā, kā arī pievērsties to tematikai (8.uzdevums darba lapā).

Protams, sakāmvārdus var pētīt sīkāk, sagrupēt tos. „Latviešu sakāmvārdos salīdzinoši bieži tiek minēts darbs, bieži sastopams velns, uzsvērts tainīgums, noniecināta liekulība” (*Kāpēc klusēšana vairs nav zelts? Dace Kokoreviča, Latvijas avīze, 24.06.2017*) Sakāmvārdi un parunas bagātina jebkura cilvēka valodu, to zināšanas noder skolēniem, studentiem (arī studentu bakalaura un maģistra darbos), pasniedzējiem, pētniekiem, tulkotājiem.

Рабочий лист, 8 класс

Повторение. Употребление в глаголах. Работа с пословицами.

Задание 1. Напишите в, где это необходимо!

1. Если ты решиш... задачу, мы пойдём на прогулку.
2. Если ты сможеш... мне, мы быстро сделаем работу.
3. Пластмасса плавит...ся при высокой температуре.
4. Он приехал в город учит...ся. Он студент и учит...ся на втором курсе. В каком классе ты учиш...ся? Я учус... в 8-ом классе. Мои друзья тоже учат...ся в 8-ом классе. Тебе легко учит...ся? Сколько дней вы учитес... в школе?
5. Если вы опоздали на урок, извинитес... и тихо сяд...те на свои места!
6. Мне надо возвращат...ся домой. Моя сестра уже вернулас... из университета. А ты скоро будеш... дома?
7. Когда твой брат вернёт...ся из путешествия? Он вернул...ся два дня назад.
8. С кем ты будеш... встречат...ся завтра? Я буду встречат...ся со своими друзьями. Мы часто любим встречат...ся у часов «Лаймы».

Задание 2. Соедините части пословицы (Savienojiet sakāmvārda daļas)! Напишите, где необходимо!

№ п.п.		№ п.п.	
1.	Смеёт... ся тот,		а человек – место.
2.	За двумя зайцами погониш...ся,		дальше будеш... .
3.	Дерево узнают по плодам,		разобьеш... – не склещеш... .
4.	Доброе слово		и сам поймёш... .
5.	Не место красит человека,		а человека – по делам.
6.	В здоровом теле		пока не перепрыгнул.
7.	Учи других		ни одного не получиш... .
8.	Не говори «гоп»,		за день не догонеш... .
9.	Дружба как стекло,		кто смеёт...ся последний.
10.	На час отстанеш... ,		люби и саночки возит... .
11.	Тише едеш...,		здоровый дух.
12.	Любиш... катат...ся,		и кошке приятно.

Задание 3. Напишите ь, где необходимо! К каждой пословице найдите и пословицу на латышском языке.

1. Скажи, кто твой друг и я скажу, кто ты сам.

2. Рыба ищет, где глубже, а человек – где лучше.

3. Дружба познаёт...ся в беде.

4. Слово не воробей, вылетит – не поймаешь... .

5. У кого работа, у того и хлеб.

Задание 4. Из данных слов составьте пословицы и ! Объясните, как вы их понимаете! Как вы думаете, как часто люди употребляют пословицы в своей речи?

1. Два, на, да, стула, очутился, на, сесть, полу, хотел.

2. Дому, ведут, все, к, дороги.

3. Пруда, рыбу, без, из, труда, и вытянешь, не.

Задание 5. Как будут звучать эти пословицы на латышском языке? А на русском? Запишите пословицы!

1. An apple a day keeps the doctor away.

2. A cat has nine lives.

3. Don`t judge a book by its cover.

Задание 6. Есть ли у вас пословицы на родном языке, которые часто употребляете в своей речи?

Задание 7. Заполните таблицу!

№ п.п.	На латышском языке	На русском языке	На английском языке
1.			All that glitters is not gold.
2.	Suns, kurš rej, reti kož.		
3.		Лучше поздно, чем никогда.	
4.	Visi ceļi ved uz Romu.		
5.			Actions speak louder than words
6.		Запрещённый плод всегда вкуснее.	
7.			Every cloud has a silver lining.

Задание 8. О чём говорилось в пословицах, с которыми вы работали в заданиях?

В пословицах говорилось о (об)

Примечание:

При выполнении заданий пользуйтесь словарями и информацией из интернета, если это необходимо!

2023.

Latviešu tautasdziesmas iestudēšana un atskaņošana mūzikā

Mācību priekšmets: mūzika, 7.klase

Darba mērķis: strādājot grupās, sagatavot latviešu tautasdziesmu atskaņojumam klases priekšā.

Uzdevumam paredzētais stundu skaits: 4

Darba uzdevumi:

1. Sadalīties grupās.
2. Iepazīties ar skolotāja iedoto latviešu tautasdziesmu.
3. Analizēt būtiskākos mūzikas izteiksmes līdzekļus (melodiju, tempu, ritmu, dinamiku).
4. Grupā izdomāt priekšnesuma formu – vai būs ievads, starpspēle un nobeigums.
5. Izveidot ritma partitūru.
6. Iestudēt latviešu tautasdziesmu pēc izveidotās ritma partitūras.

Nepieciešamie līdzekļi darba veikšanai:

- darba lapa;
- skolā pieejamais Orfa instrumentārijs;
- citi mūzikas instrumenti – klavieres, ģitāra u.c.

Darba gaita:

Darba sākumā klase ir jāsadala grupās. Šeit uzreiz ir būtiski akcentēt, ka katrai grupai vajag deleģēt kādu vadītāju, kam ir lielāka saistība ar mūziku – piemēram, iet mūzikas skolā vai apmeklēt kādu mūzikas studiju. Tas atrisina uzreiz vairākas problēmas – gan to, ka šādi katrā grupā tiek nodrošināts līderis, gan to, ka vienā grupā var būt izteikti spēcīgi skolēni, bet citā izteikti vāji. Šādi mēs iegūstam vairākas, spēju ziņā ļoti līdzīgas grupas. Ja skolēniem tiks dota iespēja sadalīties pašiem, tie var sadalīties tā, ka vienā grupā visi būs tādi, kas iet mūzikas skolā, bet citā – neviens. Tas rada nevienlīdzību, kas draud ar to, ka viena grupa būs priekšā pārējām.

Sākot darbu, katrai grupai tiek piešķirta *Skola2030* komandas sagatavotā darba lapa *Kā veidot dziesmas pavadījumu?* un tīra lapa ritma pavadījuma sagatavošanai. Pirms grupas sāk darbu pie tautasdziesmas analīzes, kopā tiek izrunāts iedoto darba lapā norādīto soļu īstenošanas kārtība, izskaidroti uzdevuma nosacījumi un vērtēšanas kritēriji.

Kad grupās ir izdomāta priekšnesuma struktūra, grupas sāk darbu pie ritma partitūras izstrādes. Katrai grupai ir pieejami vairāki ritma partitūru paraugi, kur var gūt iedvesmu arī savam darbam. Tālākais uzdevums ir sadalīt pienākumus (tam noteikti vajag parādīties arī ritma parti-

tūrā, lai būtu korekta grupas priekšnesuma vērtēšana). Pienākumi tiek sadalīti katra skolēna spēju robežās.

Sākotnējais uzdevums ir mudināt grupas veidot tādus ritmus, kurus viņi ir spējīgi īstenot – veidot ritmus savu spēju robežās. Nereti, veidojot ritmus, skolēni izvēlas atskaņojumam grūtākus ritmus, nekā viņi reāli spēj izpildīt, tāpēc savā darba praksē es vienmēr aicinu sākt no minimuma – izveidot vienkāršu ritmu, un tad jau iestudēšanas procesā ritma partitūras bagātināt ar sarežģītākiem ritmiem, ja to ļauj laiks un skolēna individuālās spējas.

Kad grupa ir izdomājusi priekšnesuma formu un sagatavojusi ritma partitūru, grupa var ķerties pie atskaņojuma gatavošanas. Skolēni izvēlas atbilstošāko Orfa instrumentāriju un gatavo priekšnesumu.

Kad priekšnesums ir gatavs, tas tiek prezentēts visai klasei. Rezultātā mums ir vairākas grupas ar dažādām latviešu tautasdziesmām, kas viena otrai rāda sagatavoto darbu.

Vērtēšana:

3.stundā skolēns iegūst **formatīvu vērtējumu**. Kritēriji:

- Ir skaidra priekšnesuma forma un struktūra – 2 p.
- Ir sagatavota precīza ritma partitūra – 3 p.
- Ir izvēlēts atbilstošs Orfa instrumentārijs – 2 p.
- Priekšnesuma gatavība – 3 p.

4.stundā skolēns iegūst **summatīvu vērtējumu**. Kritēriji:

- Ir skaidra priekšnesuma forma un struktūra – 2 p.
- Ir sagatavota precīza ritma partitūra – 3 p.
- Ritma partitūra ir izveidota spēju robežās – 1 p.
- Ir piemeklēts atbilstošs Orfa instrumentārijs – 1 p.
- Priekšnesums ir atskaņots ritmiski – 2 p.
- Priekšnesums ir atskaņots atbilstoši sagatavotajai ritma partitūrai – 2 p.

Realizējot šo uzdevumu jau vairākus gadus, esmu secinājis, ka šis uzdevums ir lielisks veids, kā skolēni var attīstīt savas spējas sadarboties, strādāt grupās, ģenerēt radošas idejas un plānot savu darbu, lai sasniegtu izvirzītos mērķus. Tāpat šis darbs daudziem skolēniem ļauj sajūst muzicēšanas prieku, kas var pavērt jaunas intereses mūzikā.

*Foto Orfa instrumentārijs
no https://en.wikipedia.org/wiki/Orff_Schulwerk*

**Madonas Valsts ģimnāzijas
mūzikas skolotājs
Oskars Jeske**